

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 575/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou Józsa a partneri, s. r. o., Sládkovičova 7, Nitra, IČO 53 815 963, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ing. Dušan Józsa, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 12 Co 38/2022-148 z 21. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadosťučinenie a trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 22. júna 2021 bola sťažovateľovi ako žalovanému doručенá písomná výzva na splnenie povinnosti, ktorou ho právny zástupca protistrany žiadal o splnenie povinnosti uloženej mu rozsudkom Okresného súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 35/2020-50 z 30. marca 2021 (ďalej len „rozsudok pre zmeškanie“), ktorá spočívala v povinnosti učiniť verejné ospravedlnenie rovnakým spôsobom, t. j. prostredníctvom sociálnych sietí Facebook a Youtube, ako zverejnil zvukový záznam týkajúci sa žalobcu ([REDAKOVANÉ]), ako aj jeho prejavov osobnej povahy, aby bolo dané ospravedlnenie prístupné verejnosti v rovnakom rozsahu a rovnakým spôsobom, a v zaplatení sumy 10 000 eur žalobcovi z titulu nemajetkovej ujmy.

3. Sťažovateľ uviedol, že až doručením danej výzvy na plnenie od právneho zástupcu protistrany sa dozvedel, že na okresnom súde prebehlo proti nemu súdne konanie a bol vydaný v jeho neprospech rozsudok pre zmeškanie podľa § 273 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktorý mu ukladá povinnosti.

4. Sťažovateľ vzhľadom na stav materiálnej núdze požiadal Centrum právnej pomoci – kanceláriu Nitra (ďalej len „centrum právnej pomoci“) o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, kde mu bol určený advokát, prostredníctvom ktorého podal proti predmetnému rozhodnutiu podľa § 277 CSP návrh na jeho zrušenie.

5. Okresný súd uznesením č. k. 7 C 35/2020-107 z 20. januára 2022 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) zamietol návrh sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, proti čomu sťažovateľ podal odvolanie, v ktorom namietal nesprávny postup okresného súdu.

6. Krajský súd uznesením č. k. 12 Co 38/2022-148 z 21. apríla 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) rozhodol tak, že napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ argumentoval, že krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia len formálne popísal priebeh konania a uviedol, že sa stotožňuje so závermi súdu prvej inštancie, odvolávajúc sa na zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov.

8. Zo strany oboch všeobecných súdov ide podľa názoru sťažovateľa o prísne formalistický výklad Civilného sporového poriadku bez rešpektovania konštantnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (napr. vo veciach C-292/10 Cornelius de Visser alebo C-394/07 Gambazzi), z ktorej jednoznačne vyplýva, že zakotvenie prísneho režimu doručovania v Civilnom sporovom poriadku (§ 106 CSP, § 111 ods. 3 CSP, § 112 CSP) má priestor len v prípade, ak má žalovaný o spore vedomosť. K rovnakým záverom dospela aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v pripomienkovom konaní k Civilnému sporovému poriadku.

9. To, aby bola aspoň žaloba (resp. prvé podanie proti žalovanému) riadne doručená, a teda žalovaný mal vedomosť o prebiehajúcom spore, vyplýva podľa sťažovateľa aj z § 273 CSP, na ktorý sa súd odvoláva, ako aj zo spôsobu obrany žalovaného, ktorý mu umožňuje § 277 CSP. V prvom z uvedených ustanovení zákonodarca hovorí o doručovaní uznesenia, ktorým sa ukladá povinnosť vyjadriť sa k žalobe v určitej lehote, a v druhom o dôvodoch zmeškania uvedenej lehoty na vyjadrenie, teda predpokladá pasivitu žalovaného napriek jeho vedomosti o prebiehajúcom konaní. Je v rozpore so spravodlivým súdnym konaním, ako aj so štandardnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, aby súd ukladal povinnosti a z ich nesplnenia vyvodzoval sankcie, ak žalovaný ani nevie, že nejaké konanie prebieha.

10. Už okresný súd uviedol, že Civilný sporový poriadok sprísnil režim doručovania tak, aby obštrukcia pri preberaní zásielok nemohla byť prekážkou na plynulé prejednanie a rozhodnutie veci a otázkou sprísnovania zodpovednosti strany za výsledok, pričom doručovanie do elektronickej schránky je až druhotný (následný) spôsob doručovania písomností súdu stranám, a to za predpokladu, že je elektronická schránka aktivovaná.

11. Domáhať sa súdnej ochrany možno postupom stanoveným v procesných predpisoch a v prípade splnenia požiadaviek stanovených týmito predpismi má každý právo na to, aby bolo o jeho veci aj meritórne rozhodnuté. V prípade sťažovateľa k uvedenému nedošlo, pretože bolo rozhodnuté rozsudkom pre jeho zmeškanie, a to na základe splnenia čisto formálnych podmienok, teda toho, že sa napriek poučeniu bez ospravedlnenia nevyjadril k žalobe, o ktorej však nemal vôbec vedomosť.

12. Z konštrukcie rozsudku pre zmeškanie podľa sťažovateľa vyplýva, že súd má len možnosť (nie povinnosť) rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie. Postup súdu, ktorý vydá kontumačný rozsudok v konaniach o ochrane osobnosti, ktoré sú svojím charakterom mimoriadne náročné najmä po stránke hmotnoprávnej, nie je namieste a celé konanie neprípustne zľahčuje a zjednodušuje. Zo zákonnej dikcie totiž vyplýva, že v prípade, ak sa žalovaný v lehote nevyjadrí k žalobe, súd rozhodne len na základe tvrdení žalobcu uvedených v žalobe, teda v jeho prospech. Z takéhoto postupu súdu je potom zrejmá podriadenosť len jedinému cieľu – rýchlosti konania, čo je v rozpore s ostatnými princípmi právneho štátu.

13. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na komentár v Civilnom sporovom poriadku, rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky (napríklad na nález č. k. I. ÚS 2656/12 zo 7. mája 2012), ako aj judikatúru ústavného súdu (napríklad na nález č. k. III. ÚS 121/2021-35 z 22. júla 2021), v ktorej ústavný súd zdôraznil nevyhnutnosť materiálneho vnímania a aplikovania procesných pravidiel o kontumačnom rozsudku.

14. V prípade sťažovateľa okresný súd len na základe splnenia prísne formálnych podmienok bez akejkoľvek vedomosti sťažovateľa o prebiehajúcom konaní využil jedinou fikciu doručenia na rozhodnutie sporu, ktorý by inak vyžadoval rozsiahle dokazovanie. To, že sťažovateľ nie je pasívny v konaniach, ktoré sú proti nemu vedené, súd pozná aj zo svojej činnosti, avšak v tých konaniach doručuje súd písomnosti sťažovateľovi poštou.

15. Sťažovateľ zdôraznil, že sa zdržiava na adrese trvalého pobytu, preberá riadne poštu a plní si svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z činnosti štátnych orgánov, preto takto postavený prílišný formalizmus súdov a dokonca sústredený do jediného úkonu súdu je v rozpore so spravodlivým súdnym konaním, ktoré je garantované v demokratickej spoločnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie v konaní o ochranu osobnosti a priznanie nemajetkovej ujmy, v ktorom sťažovateľ vystupuje v procesnom

postavení žalovaného. Sťažovateľ založil svoju sťažnosť na tvrdení, že okresný súd, ako aj krajský súd svojvoľným, formalistickým výkladom ustanovení Civilného sporového poriadku nevyhoveli návrhu sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, čím porušili právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a právo na súdnu ochranu.

18. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

19. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

20. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Z obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu je zrejmé, že sťažovateľ sa ochrany svojich práv mohol domôcť prostredníctvom inštitútu dovolania. V danom prípade prichádzala do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keďže dovolanie podľa tohto ustanovenia je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí [napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. januára 2020 vo veci sp. zn. 5 Obdo 26/2019, implicitne aj uznesenie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 vo veci sp. zn. 5 Cdo 43/2018], ak je daný niektorý z dôvodov zmätočnosti definovaný v tomto ustanovení (v danom prípade tvrdenie sťažovateľa o prílišnom formalizme v prístupe krajského súdu pri posudzovaní splnenia podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie, čím došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie). Nemožno pochybovať o tom, že zamietnutie návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie (teda skončenie konania), pokiaľ k nemu nedošlo v súlade so zákonom, resp. na základe príliš formalistického prístupu pri posudzovaní splnenia podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie, zodpovedá označenému dôvodu prípustnosti dovolania zameranému na znemožnenie strane výkonu jej procesných práv v kontumačne neskrátenom súdnom konaní. V ústavnej a medzinárodnoprávnej paralele znamená aj porušenie základného práva sťažovateľa ako žalovaného zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže sa mu tým odníma súdna ochrana v podobe garantujúcej všetky

ústavne relevantné komponenty práva na spravodlivý proces (napr. právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia súdu), pričom všeobecný (tu najvyšší) súd je aj primárnym ochrancom ústavnosti.

22. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ nepodal dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu. V ústavnej sťažnosti sa uvádza, že sťažovateľ požiadal centrum právnej pomoci o priznanie právnej pomoci na podanie mimoriadneho opravného prostriedku, ktorú ale centrum právnej pomoci zamietlo s tým, že proti uvedenému rozhodnutiu nie je možné v zmysle Civilného sporového poriadku podať dovolanie, avšak priznalo sťažovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci prostredníctvom ústavnej sťažnosti (bod 6 ústavnej sťažnosti). Ústavný súd konštatuje, že z príloh priložených k ústavnej sťažnosti, najmä z rozhodnutia centra právnej pomoci č. k. KaNR/16138/2022 z 8. augusta 2022 nevyplýva, že by sťažovateľ požiadal centrum právnej pomoci o priznanie právnej pomoci na podanie mimoriadneho opravného prostriedku. Táto žiadosť mala byť podľa sťažovateľa zamietnutá, naopak, z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že sťažovateľ požiadal „... o poskytnutie právnej pomoci vo veci ústavnej sťažnosti voči uzneseniu krajského súdu“. Iný podklad na potvrdenie svojho tvrdenia však sťažovateľ nepredložil, preto ústavný súd jeho námietku vo vzťahu k postupu centra právnej pomoci považoval za nepreukázanú.

23. Ústavný súd uzatvára, že nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno preto nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovateľ v tomto prípade mal. Sťažovateľ zároveň nepreukázal (bod 22 tohto odôvodnenia), že právne prostriedky ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (podanie dovolania), nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

24. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ústavnú sťažnosť ako neprípustnú, pričom sa argumentáciou sťažovateľa vo vzťahu k porušeniu ním označených základných práv bližšie nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu